

CERKVENI GLASBENIK.

Organ Cecilijinega društva v Ljubljani.

Izhaja po enkrat na mesec in velja za celo leto z muzikalno prilogo vred 2 gold., za ude Cecilijinega društva in za cerkve ljubljanske škofje 1 gold. 50 kr.

Vredništvo in upravnništvo je v hiši „Katoliškega društva rokodelskih pomočnikov“, Poljske ulice št. 10.

O cecilijanstvu.

(Dalje.)

Citiram zopet iz „Pravil:“ Društvo obrača skrb svojo a) na gregorijanski koral; b) na figuralno večglasno petje starejše in novejše dobe; c) na cerkveno orglanje; d) na cerkveno petje v domačem jeziku; e) na instrumentalno godbo, kjer je in v kolikor ne nasprotuje cerkvenemu duhu!

„Koral, ta dolgočasni koral, ta in pa veliki petek, ta dva sta si po duhu in značaju nekako precej sorodna. In tega torej hoče cecilijino društvo zopet vpeljati! No se že poznamo!“ Ne, gospodje, ne poznamo se! Kaj pa je koral? Koral, to so oni napevi, one melodije, koje so nastale v sv. Cerkvi sami, koje je porodila verska navdušenost prvih časov krščanskih, ko so ljudje pač še najbolj vedeli in čutili, kakošno mora biti petje, da je molitev! Srednji vek, tako sem bral, je smatral koralno petje božje navdihnjenim petjem. Pač ne brez pomena so nam zapustili stari pisatelji vest, da je na ramenih piščočega sv. Gregorija Vel., ki je te speve zbiral, mnogo tudi jih zlagal, sedeval sv. Duh v podobi goloba, ki mu je narekaval pesmi ter navdihoval melodije! In kaka je sodba o tem koralu? Naj navedem le dva vzgleda. Gounod, slavni francoski glasbeni umetnik, pravi: „Koral je ključ do vednosti harmonije in do bogastva melodij! Ne poznam je skladbe in naj bi bila dozorela v možganih najslavnejšega mojstra, ki bi se smela postavljati na isto stopinjo z največastnejšimi pesnimi, katere slišimo po naših cerkvah pri službi božji za mrtve. Dies irae in de profundis! Nič ne doseže take vzvišenosti in moči gledé izraza in vtisa!“ In jud Halevy: „Čudim se, kako da trpé kat. duhovniki našo glasbeno revščino po cerkvah, ker imajo tako lepo koralno petje!“ Tako torej ta dva, ki nista duhovnika, kojih zadnji je celo jud, in ž njima največji glasbeni mojstri vedo ceniti koral! In ti, katoliški bogoslovec, ki veš, da je koral dete iste sv. Cerkve, koji hočeš prej ali slej darovati vse svoje moči, ti sodiš drugače? Kdo se pač moti, ti ali veliko število onih, ki sodijo nasprotno? Gotovo ti in vem zakaj! „Der schlechte Vortrag hat den Choral in Misskredit gebracht; durch den guten Vortrag soll er wieder zu Ehren kommen!“ Tako Haberl. In zato si je društvo postavilo nalogo gojiti to petje, širite je, navduševati zanje, vedoč,

da ravno koral je sposoben zboljšati tako zelo pokvarjen vkus! Ako pa tebi le nikakor neče ugajati koral, kaj mora potem res biti le-ta slab, nepripraven za cerkveno službo božjo, nesposoben za povzdigo ljudstva? Witt pripoveduje, da je bil nekoč v slavnoznanem samostanu v Beuron-u pri službi božji. Peli so menihi, peli koral. Ljudstva je bilo v cerkvi polno, zadržalo pa se ves čas tako spodbudno, vzgledno in pobožno, da sveto, da on kaj jednakega še ni z lepa opazil. Ves čas je vladala taka tišina po cerkvi, da je nehote menil, da je on sam notri. To je učinil koral! Kaj nima torej društvo prav, da podpira to petje!

Društvo se nadalje ozira na večglasno figuralno petje. Tukaj pa nam je razločevati dvoje: razločevati mej petjem pri slovesni maši in petjem pri tihih maši in drugih pobožnostih. Tukaj tovariši, je oni uzrok, ki je cecilijanstvo pri mnogih pripravil v tako budno luč, to je ona stvar, ki je v mnogih nakopala društvu tako strastnih nasprotnikov! Kakor nam svedoči takoj četrta točka, ozira se društvo v posebnej meri na petje v domačem jeziku; goji je, podpira je, razširja je. Koliko je baš to društvo v tem oziru uže naredilo, koliko pesmi izdalo, kakor nikdar poprej, v domačem jeziku. In da se le te prepevajo, koliko prilik je zato: pri vseh tihih mašah, pri popoldanski službi božji, pri procesijah, šmarnicah in vseh drugih jednakih pobožnostih. Drugače pa je sè slovesno mašo, drugače tedaj, kedar kor in pevci segajo neposredno v liturgijo, cele dele liturgije prepevajo, kedar tedaj jedno celoto tvorijo z altarjem, kar se godi ravno pri peti maši, pri slovesnih večernicah in pri peti črni maši. Tukaj pa, gospodje, — naj ugaja vsem ali nikomur! — tukaj pa društvo ne more in ne sme drugače, kakor gojiti in zahtevati liturgično t. j. danes za nas latinsko petje! Društvo si je stavilo nalogo, kot uže omenjeno, petje reformirati na podlagi cerkvenih določil! Biti mora torej v tem svojem programu dosledno, dosledno v vsem. Ako bi postalo nedosledno, ako bi zapustilo trdna tla cerkvenih določil, društvo izgubi svojo organizacijo, izgubi zaslombo in podlago — po njem je!

„Cerkvene določbe torej! Kje so te, pokaži jih!“ Gospodje, odprite le ono knjigo, koje imate vsak dan v rokah, odprite missale! Takoj v začetku imate bule Pija V., Klementa VIII., Urbana VIII., koje zapovedujejo pod ostrimi cerkvenimi kaznimi, da se ima sv. maša zanaprej natančno po obredih izdanega rimskega misala peti in brati. Aleksander VII. izdal je 23. aprila 1657 sledeče: „Prepovemo vsem in vsakemu predstojniku kora, naj si je njega naslov kateri koli hoče, pod kaznijo izobčenja kakor tudi izgube plače in odstavljenja od službe, v naših cerkvah peti drugačne tekste, kot one iz brevirja ali missala, iz proprija ali commune-a za dotični praznik predpisanega ali vsaj iz sv. pisma ali sv. očetov vzetege.“ In kongregacija rituum 3. sept. 1695: „Ker je petje v maternem jeziku pri slovesni maši zoper določbe kat. cerkve, tedaj ima škof dolžnost, ono zabraniti, ako so tudi pesmi same na sebi dobre; one naj se ob drugih priložnostih, nikakor pa ne pri slovesnih mašah, rabijo.“ In taista kongregacija je 22. marcija 1862. l. na vprašanje: „Se li sme trpeti navada, da se pri slovesni maši na koru med latinsko petje vplete kaka hvalnica v domačem jeziku? odgovorila: „Negative et abusum eliminandum censuit!“ In kaj pa je ta kongregacija? Papež Sikst

V. (1585—90) je, da ostane liturgija nespremenjena, imenoval odsek kardinalov, tako zvano *Congregatio rituum*, ki ima v vseh liturgičnih vprašanjih tako moč in veljavo, kot papež sam. Pa morda za nas ne? Naj odgovore ranjki knezoškof Krizostom: „Čisto nedvomljivo je, da določbe sv. rimske Congr. rit. o liturgičnem petji pri sv. maši kakor vse rubrike v *Missale* in *Breviarium Romanum* za ljublj. škofijo imajo popolno veljavo. Zato naj se v tem smislu izolikujejo pevski zbori pri farnih cerkvah!“ Sploh je stvar tako jasna, da je Smeddink lahko kar naravnost trdil: „Edina, sveta, vedno od sv. Duha vojena, nezmotljiva kat. cerkev izrekla se je vsikdar do danes in povsod z vsemi svojimi organi nespremenljivo enoglasno tako, da ona lat. cerkveni jezik pri slovesnih sv. mašah in dnevnicah brez vsega prikrajševanja zahteva in želi!“ Zadostuj le še jeden citat, besede namreč, koje so govorili prevzv. nadškof Zorn v zborovanji goriškega cec. društva 25. avgusta 1884: „Omeniti mi je, da se pri slovesni peti maši ne sme peti slovensko, ampak latinsko, kakor sv. cerkev strogo zahteva. Če bi torej to društvo nameravalo pri slovesni peti maši peti slovenske maše — bi jaz moral društvo razpustiti radi načela!“

(Dalje prih.)

Kritične opazke spisu „Glasbena dōba 16. stoletja in Jakob Gallus“.

(Spisal J. Mantuani). (Dalje.)

Da pokaže, koliko da vé Prosniz, prevel je lepo vestno kar pravi ta na str. 139. o novih izdajah Gallusovih del, in sicer natančno v istem redu; letne številke dodal je po zaznamku zbirke na str. 164. večkrat imenovane knjizice. Prosniz se ni bavil s tem natančno; tudi mu za to pregledno delce ni bilo potreba. Če pa g. X. uže piše monografičen spis o Gallusu, bi pa vendar smeli pričakovati, da se vsaj deloma seznanil z zadevno literaturo. Iskanje ni lahko; tu je treba povsodi iti do originalov. Jediní Eitner (*Verzeichniss neuer Ausgaben alter Musikwerke aus der frühesten Zeit bis zum Jahre 1800*. Berlin 1871) podaja precej obširno snov; a natančno tudi ne. A da je imel vsaj to delo v roci, to je pogoja če zapiše le besedo o novih izdajah. Gallusova dela izdane so tudi v drugih zbirkah nego v onih, katere navaja g. X. Da sí ohrani glorijsko zgodovinsko natančnosti, pristavil je besedico „zlasti“, češ, vem še več, pa ne povem. Niti „Cerkvenega Glasbenika“ ni omenil, da si je prinesel več skladb našega mojstra, med njimi tudi njegov „*Ecce quomodo moritur justus*“. Ta izdaja morala bi imenovana biti na prvem mestu, ker je list slovensk. A naš zgodovinar tudi ne vé za izdajo Jos. Napoleon Ney-eva (*Prince de la Moskowa*) „*Recueil des morceaux de musique ancienne*“ etr. (XI. zv. 8°. Paris, 1843 i. dr.) Niti mu ni znana razširjena zbirka Štefana Lück-a: „*Sammlung ausgezeichneter Kompositionen für die Kirche*“ (1859), niti Toepler-jeva: „*Gesänge für den Männerchor*“ (1850, Bonn). On ne vé ničesar o publikacijah v „*Allgemeine Musikzeitung*“. Za Gallus-ovo preiskavanje je to zelo znamenito. L. 1812. pričel je J. A. Hiller v istem časopisu prvič Gallus-ov: „*Ecce quomodo*“, sevě ne po originalu, temveč po Bodenschätzevi zbirki od

l. 1603. Pozabil je g. X. tudi njemu gotovo znane knjige Bellermann-ove „Der Contrapunct“ (1862); neznana mu je Schoeberlin-ova „Musica sacra“ (Göttingen 1868), in Schlesinger-jeva „Musica sacra“ (Berlin, 1853) mu je terra incognita. Lützel, „Kirchliche Chorgesänge“ (Zweibrücken, 1861), Jepkens, „Kirchliche Gesänge“ (Köln und Neuss b. l.) Kummel, „Musica sacra“ (Schaffhaussen, 1867) Nickel, „Begräbnisgesänge“ Weeber „Kirchliche Chorgesänge“ (Stuttgart, 1857) Braune „Cäcilia“ Wüllner „Chorübungen der Münchener Musikschule“ (kjer je „Ecce quomodo“ najbolj korektno izdan) — to vse so mu španske vasi. Niti znanega imena „Commer“ ne čitaš pravilno v spisu; a ta popačenost v „Crommer“ gre menda vendar na rovaš stavčev in korektorjev. Izmed starejših imenujem tu le Schoendorfove „Odae suavissimae“ (1610) in Kargel „Lautenbuch“ (1587). Oba podajata le po jeden spev Gallus-ov; a v Schoendorfu je natisnena oda „Chimarrahaee tibi io“ koje drugodi ne najdeš, a Kargel priredil je 6 glasno „Surge, propera amica mea“ za plunko. Opozarjam tudi na nemške pesmarice, ktere sem zgorej naštel.

Iz teh novih izdaj se tudi ne more sklepati, da so bila Gallus-ova dela razširjena; le mal odlomek romal je po svetu, posnet iz sekundarne izdaje Bodenschatzove, in prirejen v partiturah za moderne potrebe. Za razširjenost njegovih del, pristnih njegovih del imamo druge dokaze. Njegov „Opus musicum“ se še dandanes najčešče dobiva v starih knjižnicah; od tega dela se je ohranilo razmierno mnogo eksemplarjev. In tam, kjer dela samega ni več, pripovedujejo nam stari inventarji in zapisniki, da je bilo nekdanj tudi v predalih. Take stare zapisnike imamo n. pr. v Schwarzenbergovem arhivu v Třebonji (Wittingau) in drugih zasebnih knjižnicah. (Dalje prih.)

D o p i s i.

Iz Ljubljane. — Najboljši cecilijanski termometer so sporočila o tem, kar se poje po cerkvah. Po teh sporočilih se lahko presoja zmožnost in marljivost cerkvenih zborov in njih vodij, zlasti pa navdušenost za našo sveto stvar. Radostni poročamo, da v Ljubljani blizo vse cerkve tekmujejo gledé cerkvenega petja. Od sv. Petra smo nedavno poročali; iz cerkve presv. Srca Jezusovega bi bilo marsikaj lepega povedati, kar se bode tudi v kratkem zgodilo. Za danes nam je omenjati slavnost v frančiškanski cerkvi dné 25. marcija, ko se je obhajal ondi patrocinium. — Ob 9. uri bila je pontifikalna maša, katero so služili ml. g. stolni prošt dr. L. Klofutar z obilno azistenco. Slavnost pa je poveljevala Palestrinova maša „Papae Marcelli“ za 6 glasov. Pevali so izljučljivo le domači peveci, kakih 30, pod spretnim vodstvom duhovitega kapelnika preč. g. P. Hugolina Sattner. Sevéda je to število nekako malo za izvajanje šestglasne maše; tem častniši pa je bil uspeh za pičlo kardelo — pusillus grex. — Introitus in Communio koral, rezponzoriji koralni — čveteroglasni, Graduale „Diffusa“ zložil Höllwarth, Offertorium „Ave Maria“ zl. Wesselack. Maša je bila dobro študirana, posebno nam je bil všeč Kyrie, Sanctus in Benedictus. Krasna je pač ta kompozicija, deviško čista v diatoničnem oziru, prosta vsake bolestone subjektivnosti, naslanjajoč se na koralne motive. Ne mislite, da je dolgočasna; o kaj še! Živa je skozi in skozi; zdaj se povspnè do največjega efekta, zdaj zopet skrivnostno tiho oznanja svete resnice. Izvrstno so označeni oni stavki, pri katerih je predpisan liturgičen akt. Taka je „musica sacra“, dà, taka je in mora biti. O kako plitve postanejo v očigled te (kateksohen uzorne) skladbe navadne naše! Če človek enkrat okusi klasično hrano, tedaj mu ne prija več vsakdanji kruh. Vendar tudi ta je dober, da je le spečen iz pristne moke; kajti „nije svaki dan božič“. V nič pa

zginajo vsi izgovori „ne gré in pa ne gré“ i. dr., ko vidimo, da se priprosti dečki povspnejo do izvajanja klasičnih umotvorov prve vrste. Če se morejo le-ti kaj naučiti, zakaj ne bi se tudi mi? — Z veseljem toraj bilježimo ta faktum ter ga priporočamo cerkvenim zborom če ne v posnemo, pa vsaj v spodbudo!

Iz Škofje Loke. Že okrog osem let se v kapucinski cerkvi v Škofji Loki prav pridno goji cerkveno petje v pravem cecilijanskem duhu in vsled gorečnosti pevskega zbora tudi vrlo napreduje. Cerkevni Glasbenik je od časa do časa poročal o posameznih skladbah, ki so se glasile na kapucinskem koru v Božjo čast; naj se s tem ona poročila spopolnijo. Do sedaj se je nabralo že lepo število skladb, deloma priprostih slovenskih pesmij, deloma imenitnih del slavnih mojstrov. — Popred naj še malo narišem razvoj pevskega zbora.

Ker so pevci in pekinje nastopili že izvežbani in z lepimi glasbenimi zmožnostimi obdarovani, zbor tu prvih težkoč niti imel ni, ampak glavna skrb njegova je bila, da se je pazilo na kolikor mogoče dovršeno izvajanje skladb; in s tem se mu je odprlo seveda jako obširno polje. Ozirati se je bilo najprej na tehnična znamenja in dinamiko, prizadevati se je bilo, da se je pelo s pravim notranjim občutkom i. t. d.; sploh polagoma od stopinje do stopinje napredovati. Ker vodi pevski zbor jedino le navdušenje za cerkveno petje (poje brezplačno), zato je tudi zares mnogo dosegel, kar se je posebno Veliki teden pokazalo. Kdor je imel priliko dalje časa opazovati ves zborov razvoj, mora mu vsled teh uspehov le častitati in ga v posnemanje priporočati.

A še nekaj drugega je, kar se mora povdarjati in kar naj bo povedano nasprotnikom cerkvenega petja, kakor ga goji cecilijanstvo. Nasprotniki trdè, da je cecilijanska ideja neizvedljiva. Ravno nasprotno! Osem let je že preteklo, kar se ni opravljalo pri č. oo. kapucinih ne jedno slovesno opravilo, ne jedna peta sv. maša, pri kateri bi se ne bilo pelo vse po cerkvenih določilih „introitus, graduale, offertorium, communico“ za dotični praznik z vsemi stalnimi spevi, med katerimi se „gloria“ in „credo“ nista ne jedenkrat krajšala. Ako morejo pevci sami brez drugega vodstva, brez najmanjšega nagiba od zgoraj toliko doseči, ali bi se drugodi ne dalo isto izvesti, ako še duhovnik podpira dobro voljo pevec in jim vsaj nekoliko razloži globoki pomen cerkvenega petja. Ako morejo pevci tako globoko prodreti v duha cerkve in njenih določb, da imajo za nečast svetemu kraju in svetemu opraviilu, ako bi se ne pelo vse predpisano, ali naj kaže duhovnik, cerkveni služabnik manjše umevanje cerkvenega duha? Torej dobra volja in resno vglobljenje v duha cerkve in — vspeh je gotov.

Da se torej vrnem k svojemu prvotnemu namenu, naj naštejem skladbe (vse za mešani zbor) ki so se pele Veliki teden, čegar pretresljivo veličastvo cerkveno petje vseskozi izraža!

Pelo se je veliki četrtek. Zjutraj: A. Förster: Maša v čast sv. Ceciliji; zvečer: A. Förster: Lamentacije; Ant. Loti: Vere languores nostros; Rihar: Žalostna Mati Božja; Wesselack: Adoramus Te; Rihar: Zastava kralja; V. A. Mozart: Ave verum; A. Förster: Očitanja.

Veliki petek. Zvečer: G. P. da Palestrina: Miserere; Janez IV. Kr. port.: Crux fidelis; P. A. Hribar: Kak' zalivajo solzice; Tom. Lud. da Vittoria: Improperia; J. Gallus: Ecce quomod moritur justus; Rihar: Jezus v grobu.

Veliko soboto: Ig. Hladnik: Missa Ss. App. Petri et Pauli; pri vstajenji: Ig. Hladnik: Te Deum (O. 10.); Schöpf: Tantum ergo; A. Förster: Regina coeli; med procesijo slovenske pesmi.

Veliko nedeljo: Introitus koral; A. Förster: Missa Solemnis; popoldne: J. Košar: Lavretanske pete litanije, ki so se prav dobro obnesle in jako ugajale.

V teku prejšnjega časa so se razen drugih že naznanjenih pele sledeče kompozicije: Haller: Missa Brevis; Schöpf: Papst Leo-Messe; P. Ang. Hribar: Missa „Tota pulchra es Maria“ in Missa honorem s. Josephi; Ign. Hladnik: Missa „Laetentur coeli“. Litanije: A. Förster (C. Gl.), Fajgelj (C. Gl.) koralne. Različni Tantum ergo, slovenske pesmi raznih skladateljev. Dela Hladnikova in pesmi iz „Cecilije“ se pojo vse brez razločka. — A ko slednjic še povemo, da se sedaj uče Palestrinove maše „Brevis“, smo z glavnimi potezami narisali delovanje kapucinskih pevcev. Želimo jim le še vstrajnosti v njihovem prizadevanji za izboljšanje cerkvenega petja, kar naj nadaljujejo z isto medsebojno složnostjo in ljubeznijo kakor

do sedaj. Konečno naj izrečemo še popolno priznanje in zahvalo pevcu Jak. Uranič-u, ki je bil vže od začetka duša pevskega zboru in je s svojimi lepimi zmožnostimi in svojo gorečnostjo največ pripomogel k tako veselemu napredku.

Šturje po veliki noči. Gotovo niste pričakovali g. vrednik, da boste morali po šestnajstletnem trudu in požrtovalnem naporu sprejemati v list dopis, ki opravičuje cecilijansko delovanje in zagovarja njegov vpliv na poveličanje službe božje. Da, nasprotnike ima dobra stvar povsod, še največ tam, kjer se le prerado samo teoretično ocenjuje, a praktično ne dela in ne izvršuje. Prosim Vas sprejmite v list ta-le dopis, menim da popolnoma kaže istinitost, da prav dejansko služi stavku: „postopati nam je tako, da ljudstvo ne bo izgubljalo veselja do službe božje“.

Nočem ocenjati našega petja pri službi božji, lahko bi mi kdo zavrnil: vsak berač svojo mavho hvali, le *factum* — dovršeno dejanje dveh dni v Šturiji naj omenim v obrambo proti onim, katerim cecilijansko petje ne ugaja.

Pri nas je na veliki četrtek ob 1/8 zvečer rožni venec in litanije Kristusovega trpljenja. Čez dan skupne pobožnosti ni mogoče imeti; poljedelci delajo na polju — posebno letos jim je bilo vreme ugodno — drugi se trudijo v tvornicah nepretrgano svoje ure, da si prislужijo vsakdanji kruh. Na večer pa pridejo počastit Onega, na čegar trpljenje jih ravno ta dan spominja.

Na koro so cerkveni pevci peli primerne pesmi pred, med in po duhovnem opravilu. Znane žalostinske so odmevale raz kor in po cerkvi so klečujoči ž njimi peli. Natanko sem pazil, kako se bodo navzoči vedli v cerkvi.

Bilo je tako vzgledno obnašanje, taka tihota med pavzami, da bi človek mislil, ljudje si še sopsti ne upajo. Par pesmi so peli še, ko je duhoven že odšel v zakristijo. A ljudstvo je še vedno klečujoče ostajalo po cerkvi in bilo ga je prostorne hiše božje polna cerkev. Še le ko so zapazili, da cerkveni pevci odhajajo s kora domov, takrat so se vzdignili tudi navzoči drugi in tihoma zapustili hram božji. In to so bili večinoma težaki delavci trudni od teškega dela na polju ali v tvornicah. — Menim da jih je pač le lepo petje nagibalo k tako spodbudnemu pobožnemu vedenju v cerkvi.

Poglejmo še veliki petek. Ob 8. uri zvečer je postna pridiga in litanije, potem se še le spravi izpostavljeno presv. Rešnje Telo. Zopet obilno vernikov navzočih. Ta dan so na koro peli pred govorom Försterjevo „Očitanje“ v c mol, po pridigi „Žalostne pesmi Jeremija preroka“ in po litanijah Haydnov „Tema nastala je“ za možki zbor. Gotovo so vse skladbe strogo cecilijanskega sloga. Tukaj bi pač kdo rekel da naše ljudstvo za tako petje še ni zrelo, ne zna ceniti umetniškega duha in njegove izpeljave. A to bo trdil le oni, ki malo občuje z ljudstvom in še manj pa pozna njegove lastnosti.

Pri nas pojo že nekaj let na ta dan le bolj umetniške skladbe in vendar toliko občinstva, gospóde in priproste ga ljudstva vsako leto, če tudi pozno na večer!

Res so bili pevci letos „pri glasu“, so čisto intonirali zraven še občutno peli, da je človek nekako pomilovalno vzdihnil: Zakaj je že konec? Zagotovim Vas, ko bi bilo še drugi večer tako, še več ljudi bi bilo prišlo v cerkev. In to največ zavoljo dobrega cecilijanskega petja.

Da katoliška ideja je stara, a vedno nova; lepa cecilijanska pesem je lahko že znana, a vedno ima še svojo moč in skoraj bi rekel še z močnejšo silo se poprime. Kaj mislite, da mi je verjel mož učen v svoji stroki, a v glasbi novinec, ko sem mu trdil, da „Žalostne pesmi Jeremija preroka“ je zložil g. Förster le na podlagi gregorijanskega korala, da motiv lamentacij preveva vso skladbo, da je skladatelj le umetniško izvel glavno melodijo zaporedoma v vse štiri glasove?

„Bežite no, to je staroslovenska pesem v mol-u, jaz te poznam“, tako je zatrjeval mož ki je univerzo zvršil in si prilastoval imeti pravico tudi v glasbenem obziru merodajno in zadnjo besedo; „a krasno je bilo“, je pristavil, „to je nekak cerkveni koncert“. (Kje da se je ta pogovor vršil, ne spada sem.)

Da, res koncert, kakeršnega prava cerkvena glasba daje vernikom brez visoke vstopnine; samo dela in veselja, truda in večletnega navora pri pevskih vajah je potreba, pa se tudi v priprosti kmečki cerkvi izvrši kaj v cecilijanskem duhu, ki le vzbuja veselje ljudem do službe božje.

Naj še nekaj pristavim. Rado se piše o priprostem kmetu, da je nevešč, starokopitnež, da še vedno hodi v visokih škornjih in irbastih hlačah gledé našega jezika in glasbe. Kako se varajo taki sodniki! Družba sv. Mohorja je tudi priprostemu kmetu že tako opilila jezik, da se čudiš, kako gladko in čisto pravilno slovenščino govori. Dà, Mohorjeve bukve ne leže zaprašene in neprerezane na polici, prečitajo jih ne samo enkrat, grede iz rok v roke.

Pogovarjal sem se o tem obziru s prijateljem pisateljem, ki pozna več slovanskih jezikov in on mi je zatrdil, da se včasih sramuje govoreč s priprostim delavcem, ki skoraj gladkeje in pravilneje govori domači jezik, kakor on, ki je veliko studiral in se še sedaj bavi s slovenščino.

Enako je v glashenem obziru. Cecilijanska ideja in njeno delovanje je dokaj zboljšalo glasbeni vkus priprostemu ljudstvu. Kako da vé ceniti dobro petje, samo en izgled iz najnovjših časov. Te dni mi je pravil g. organist ta-le prigodek:

„Neko nedeljo pride k meni S., kmetovalec z gore in položi na mizo en goldinar s pristavkou: „G. organist, porabite to malenkost za Vaše pevce, kakor veste da bode pravovrem, da morajo se dolgo časa truditi, da na praznik tako dolge in umetne skladbe kar brez orgel pojo in še tako gladko brez spodtkljuje. Morda bode dobro pri skušnjah suho grlo malo namočiti!? Pa brez zamere!“ In mož je nerodno odkrevsal. Sedaj pa: Kdo je ta mož? Pisatelj teh vrst ga prav dobro pozna. Pred leti zadela ga je huda nesreča, pogorela mu je hiša, in še zavarovan ni bil. Več let bode se še ubijal, preden poplača dolg, sedaj mu gre prav trda za denar. Ako bi ga videli v nedeljo v praznični obleki, vse le iz domačega debelega platna ali suknja, katerega mu je žena spredla in priprosti gorski krojač ne posebno fino vrezal. Ako bi ga videli v delavnik, ko dve uri daleč prinese v dolino na rami drva, da jih proda za 20 kr., k večemu za 25 kr., kadar se je kupčija boljše obnesla: bi gotovo rekli, to je res pravi gorjan, ki ne pozna napredka zadnjih 50 let, starokopitnež je iz prejšnjega stoletja.

In če taki položi en goldinar, kot neko nagrado za cecilijansko petje, — en goldinar — za katerega je moral vsaj štiri dni po dve uri daleč v dolino z drvi, katere je prej še uro daleč v gozdu moral nasekati in doma posušiti, — en goldinar — za katerega bi lahko kupil turščine moke in bi vsa družina imela celi teden kruha, katerega večkrat strada, kakor se ga do siteda naje — tak goldinar — je za nas Cecilijance glasneje priznanje, kakor še tako laskave, ali tudi poniževalne ocene v katerih koli listih.

Mi, ki delamo med priprostim narodom pač vemo kaj ljudstvo vabi v cerkev, zato tudi delamo, zato se ne strašimo zaprek; vidimo tudi, da naš napor ni brez uspeha.

Zatoraj le Bog z nami in priprošnja sv. Cecilije!

y.

Iz Maribora. „Resurrexit sicut dixit“. Čegavo srce bi ne porajalo od neizmerne radosti in zanosa, ko mu zadone na uho te vesele in tolažilne besede. Spominjajo nas onega velevažnega čina, ki ga imenuje sv. Avgustin „finis et corona redemptionis“, opiraje se na izrek sv. Pavla (I. Cor. 15. 17.). Prešinjeni od te radosti zbrali smo se na velikonočno nedeljo v lepi stolnici mariborski k pontifikalneji maši.

Z veliko nestrpnostjo smo pričakovali začetka službe božje, močno radovedni, kaj in kako se bo neki na korn pelo.

Introitus bil je koralen, pel seveda dovršeno. Zdelo se mi je da čujem pobožno petje prvih kristjanov, ki so v katakombah pri službi božji z sličnim petjem Boga častili.

Prvi akordi od „Kyrie“ pa povedli so me v novejšo „moderno“ dobo. Pela se je Nickova instrumentalna maša op 8. Instrumentalna! Usodim se pripouiniti, da nisem bil nikdar poseben prijatelj instrumentalnim mašam; a to menda radi tega, ker sem čul doslej le one, s katerimi se je hiša božja oskrunjevala, ne pa Bog častil. (Pavke so imele navadno glavno ulogo.)

Mnogo se je že pisalo in razpravljalo o tem, je li umestno, da se cerkveno petje spremlja z instrumenti. Sedaj ko sem čul Nick-ovo mašo, omahnili so mi vsi predsodki in do cela sem uverjen, da to nikakor ne more biti nasprotno cerkvenim uredbam. Treba je samo izbirati in dobro izbrati, kar pa le zamore strokovnjak in umetnik à L. Hudovernik.

Nick-ova maša je iz vseh pogledov krasna kompozicija, a kar še več vredi iz nje veje pobožnost in cerkveni duh.

Zamogel bi reči s Schillerjem: „Hier ist man ganz vom Göttlichen umgeben . . . . ., denn nicht von dieser Welt sind ihre Melodien“. (Maria Stuart.)

Kako lepo in nežno spremljajo instrumenti glasove, ki ubrano zvené zbog bežečega razvrščevanja. Tu čuješ vsak glas posebej, kako ti pravilno teka po odkazanej poti, a hkrati tudi ubrano skladje vseh glasov. To ti znači polifono skladbo, ki se je radi njene mnogolichnosti nikdar ne naveličaš poslušati. Zlasti „Gloria“ in partije od „Credo“ to je divno, rekel bi omotično. Zdelo se mi je, pa kaj pravim zdelo, saj sem bil kakor začaran.

Dr. Witt pravi o tej maši: „Sie ist eine der schönsten Instrumentalmessen“, in pristiavi: „wo immer sie gut gesungen wird, der Effect wird grossartig sein“. Ko bi hotel te besede tolmačiti, zlasti besedo „gut“, rekel bi: Peti se mora tako, kakor se je pela pod vodstvom č. g. Hudovernika.

Pela se je tudi ta dan predivna občé prijubljena „Regina coeli laetare“. Hudi smo že bili na g. dirigenta, ker iz skromnosti spočetka ni hotel, da bi se pela tudi letos njegova kompozicija, katere smo se že tako dolgo veselili.

Diviti se moramo vstrajnosti g. Hudovernikovi pri — za njega — prenapornem opravilu, ki mu je za ves njegov trud edino, a najslajše plačilo zavest, da deluje za čast božjo. Okrepí mu ljubi Bog njegovo slabo zdravje! A njegovo navdušenost pa vsadi tudi v srca onih, ki se za to sveto stvar ne zanimajo, kakor bi se morali. V. Č.

Razne reči.

— Ko so se sv. oče Leon XIII. dné 19. febr. t. l. o 50-letnici svojega škofovanja v cerkvi sv. Petra prikazali in po sv. maši v vatikan vračali, jela je brezštevilna množica navzočih jih s tolikimi slavoklici povzdavljati, da je pesem „Tu es Petrus“ mogočnega pevskega zbora morala prenehati, orgle pa umolkniti, ker bi jih sicer ne bilo mogoče slišati. Med sv. mašo in po nji pele so se tri skladbe sedanjega vodje papeževe kapele, znanega Mustafa: *Domine salvum fac, Jubilate Deo, in Sancte Michael*. Po povzdigovanji menjavali so se pevci z deskim zborom, ki je bil nastavljen v orjaški kupoli. Zahvalno pesem „Te Deum“ pa so peli vsi verni, kakih 50.000 grl; in to je bilo neki tako veličastno, da se ne dá popisati.

— Besede monsg. Hamilkara Tonietti, škofa Massu-Cararskega o reformi cerkvene glasbe, vredne da si jih zapomnijo cecilijanci in proticecilijanci: „Stvar, koje pokroviteljstvo sem prevzel, služi večjemu kinču cerkve in večji časti božji; torej smo si svesti, da bode zmaga prej ali slej — naša. Papež je na naši strani; to vém za gotovo. Kdor je s papežem, je tudi z Bogom. Torej je stvar, katero branimo, pravična ter papežu in Bogu jako dopadljiva. Manj besedičenja in več dela treba. Dajmo često dobro glasbo slišati po uzoru neumrljivega Palestrine, katerega bi moral vsak glasbenik vedno študirati, sicer ne zasluži tega imena — in reč naša je dobljena!“

— Za 300 letnico smrti (2. febr. 1594) G. P. Palestrine italijanski odbor, kateremu na čelu je kardinal Bianchi, že marljivo dela. Nabira za okrašenje abside stolnice palestrinske, kjer je bil krščen sloveči mojster. — G. dr. F. X. Haberl pa je dal fotografovati Palestrine krasni portré, ki ga je dobil iz št. peterskega arhiva v Rimu, in ga bode vložil na čelo 33. (zadnjemu) zvezku skladb „kneza glasbe“. V manjši obliki prodaja to podobo g. Haberl (Regensburg) po 50 vinarjev komad. Manj kot 10 eksemplarov (5 M.) ne pošlje — a té poštnine proste.

— Za vsprejem v cerkveno-glasbeno šolo v Regensburgu je (za l. 1893) prosilo 47 gospodov; vsprejetih pa je bilo le 15 (3 več kakor navadno). Med njimi so 4 mašniki in en dijakon, vsi poslani od svojih škofov; in sicer iz škofije Breda (Holandska), Pečuh (Ogerska), Praga, Trident in Wlotawek (Rusko-Poljska). Drugi (10) gospodje so lajki iz 8 škofij.

— Pri Herder-ju v Freiburgu (Breisgau) je ravnokar izšla in se dobiva po knjigarnah priporočena jako vredna knjiga, ki jo je spisal koralistom dobro znani P. Ambrozij Kienle pod naslovom: „Kleines kirchenmusikalisches Handbuch“ (vel. 8°. VIII in 206 str.) 1 M. 50 vin. Glasb. vodja Piel piše o tej knjigi: „Es ist ein ganz vortreffliches Buch, das die begonnene Reform der Kirchenmusik in intensivster Weise unterstützen wird. Allen, welche sich mit Kirchenmusik in irgend einer Weise beschäftigen, wird das Buch die besten Dienste leisten.“ — Tudi mi knjigo svojim bralcem, kateri nemški razumejo, živo priporočamo.

Današnjemu listu pridane so 3. in 4. številni prilog.

Odgovorni vrednik lista **Janez Gnjezda**. — Odgovorni vrednik glasb. priloge **Anton Foerster**.
Zalaga Cecilijino društvo. — Tiska R. Milic.